

Burgemeester van de Razende Bol

*Hij vertelt graag en veel, vurig en met verve ook.
Een middag op kantoor bij makelaar Hans Eelman
is een reis over, en vooral om, het eiland, met een
man die 'altijd van die leuke dingen meemaakt'.
Zijn zorg is behoud van de archeologische schat-
ten in de zee en van zijn mooiste eiland:*

de Razende Bol

„Ik ben in 1943 in De Koog geboren. Waarschijnlijk stond er een straffe westenwind, want het zout zit me in het bloed. Onze stamboom gaat terug tot 1642. Mijn voorouders waren vissers en boeren, want toerisme was er nog niet. Nu zijn we makelaars”, voegt hij er lachend aan toe. Nou ja, makelaars... Op Texel kan een make- laar ook strandvonder zijn, en schip- per, en duiker en ... burgemeester van de Razende Bol.

Hans Eelman: „Ik heb juttersbloed, al mag ik dat als hulpstrandvonder nu eigenlijk niet meer zeggen.” Zorgvuldig formulerend, als zou hij hierop aange- keken kunnen worden, zegt hij dat zijn taak bestaat uit het „onder- beheer nemen van onbeheerde goede- ren van waarde die aanlanden.” Een ruim begrip, geeft hij toe.

„Je hoort de gekste dingen. Op Vlieland was een aantal containers sigaretten aangespoeld. De strandvon- derij sloeg ze op in een schuur. Bij het afvoeren bleek dat de containers aan de achterkant van de schuur compleet uitgehold en leeggehaald waren. Dat is pure diefstal, maar echt juten is natuurlijk leuk: want waar komt iets vandaan? Bij zuidwestenwind komt het uit de buurt van Engeland. Toen na de ramp met de 'Herald of Free Enterprise' vonden we een skischoen op het strand, als een soort signaal dat er iets loos was. Een schip zinkt en alles komt omhoog. Maar ook van de zeebodem halen we de raarste din- gen. 'Zó'n plak rundervet', steekt hij zijn armen uit elkaar, en vervolgt met een waarachtig college natuurkunde: 'Of van die grote bakstenen op de Razende Bol. Dat komt door het zogenaamde 'zwarte water', ken je dat? De Wet van Archimedes: het soortelijk gewicht van water is 1, dat van zout 1,025. Het soortelijk gewicht van water verzadigd met zand is 2, of zelfs 3: in zo'n geval drijft bij- voorbeeld wijn. Water kan zelfs ste- nen en dakleien tillen.”

D R A A I K O L K

Zijn grootste passie heet de Razende bol, een zandplaat van 2 bij 7 kilome- ter ten zuiden van Texel. Eelman is strandvonder van dit onbewoonde eiland. „Daarom noemen ze me soms burgemeester van de Razende Bol. Mijn week heeft zeven dagen. En zon- dag is Razende Bol-dag. Dan ga ik

met m'n vrouw en de schipper van m'n andere schip, die 's zomers met onderwaterarcheologen vaart, naar de Razende Bol. Bij mooi weer is 't een sprookje. Lekker kabeljauw vissen voor de diepvries. Ook daar maak ik leuke dingen mee. Op een dag voer ik wat rond, en ik zag wat zwerfhout. Ik denk: toch maar even waarschuwen per marifoon, je weet 't nooit. Alle scanners staan natuurlijk open.

'In de schemering van dat troebele water zie ik iets wat op een enorme vaas lijkt. Dat bleek en stuk van dat kanon te zijn. Het stak nog door de geschutspoort heen'

Binnen no time was iedereen er, tot de strandvonderij van Den Helder aan toe. Ik denk dat 't de overheid een miljoen gekost heeft.” Hans schatert het nog uit als hij eraan terugdenkt. „De Razende Bol ontstaat door een soort draaikolk.” Hij pakt pen en papier en begint enthousiast stromin- gen rond het eiland voor me uit te tekenen. Is dat beschermd gebied? Eelman: „Mensen moeten een zekere mate van vrijheid hebben om zelf te beslissen wat ze met de natuur doen. Ik heb er nooit meer dan drie scholek- sters geteld. Maar om nou met van die waterscooters uit Den Helder te komen, dat vind ik weer een ander verhaal. Toch ben ik geen voorstander van verbodsbordjes. Er moeten regels zijn, maar niet te veel.”

N A A R B E N E D E N

Ook de duiksport zit Hans in het bloed. „Eén van mijn schepen heet 'Manta', genoemd naar de reuzerog: plat, zwart en snel. Het is een rubber- boot van tien meter.” „Mét c.v.”, voegt hij er trots aan toe, èn een 130 p.k. turbo dieselmotor, en dat is véél.” Hij heeft altijd een 'geperste lucht-set' aan boord. Feitelijk is hij ook beroepsduiker, en daarvoor vanzelf- sprekend medisch gekeurd en gebre- vetteerd. „Als stuurman heb ik veel in de Carribean gevaren, en daar ben ik begonnen met duiken. In de Carribean zie je veel, maar er zit niks. In de Noord- en Waddenzee zie je niet veel, maar er is veel.” Tientallen middel- eeuwse scheepswrakken bijvoorbeeld.

„In 1985 heb ik een V.O.C.-wrak ont- dekt. Dat bleek de R.O.B. te zijn, een schip dat in 1640 in het ijs werd gekraakt. Er was een groot bronzen kanon aan boord, dat nu te bezichti- gen is in het Maritiem Museum. Met een vriend en mijn zoon Dennis ging ik naar beneden. Die vriend komt helemaal enthousiast weer boven, met tinnen borden in zijn hand. Ik trok mijn duikpak aan en ging omlaag.

Het was fantastisch: een andere wereld. In de schemering van dat troebele water zie ik iets wat op een enorme vaas lijkt. Dat bleek en stuk van dat kanon te zijn. Het stak nog door de geschutspoort heen. Op dat kanon stond dat het in 1638 gegoten was te Enkhuizen. 't Is ongelooflijk hoor. Zelfs uit het Kanaal proberen ze die dingen op te vissen, en hier kom je 't zo maar tegen.”

Z U U R G R A A D

„De Rede van Texel is wat dat betreft uniek; de zuurgraad bepaalt de mate van conservatie van de wrakken. Soms vinden we er een waarop we nog een heel pakket zeilen aantreffen, en waarvan het touwwerk nog bijna gaaf is.” Dit wrak ligt enkele mijlen ten oosten van Oudeschild. Wie iets dergelijks aantreft op de zeebodem, is verplicht dit te melden aan het minist- erie. Rond datzelfde jaar meldde Eelman de posities van zo'n 50 andere scheepsrestanten rond Texel. Ook ver- schillende vissers hadden deze wrak- ken ontdekt, na natuurlijke zandver- plaatsingen. In de loop der jaren heeft hij maar liefst zo'n zestig tot zeventig 'unieke, tot vierhonderd jaar oude wrakken' ontdekt, bedoken en onder- zocht.

M U S E U M

Eelman wil de wrakken bergen ten behoeve van het -mede door hem opgerichte- Maritiem Museum in

Oudeschild. Momenteel staan de scheepsrestanten en de inventaris bloot aan de verwoestende invloed van stromingen en zandverplaatsingen. Volgens de makelaar is het de hoogste tijd dat er iets gebeurt. Het V.O.C.-wrak is afgedekt met kunststof. „Maar er móet iets mee gebeuren. Ik heb keurig voldaan aan die meldingsplicht binnen drie dagen. Toen ben ik naar Rijswijk gegaan voor overleg, knap in het pak. Ik zei: 'Ik kom jullie iets brengen.' Ik stelde voor elkaar te helpen. Want ik blijf natuurlijk handelaar. Dus ik zei: 'Ik meld jullie dit cultuurgoed, stellen jullie mij nou in staat dat te bergen.' Maar ze zeiden: 'Wat is de exacte positie van die wrakken?' Toen zei ik, en dat was een beetje bluf hoor: 'De precieze positie hoef ik volgens de wet niet te geven.' En met een smakelijke lach: „En dat bleek inderdaad zo te zijn.”

Maar intussen vreet Hans Eelman zich wel degelijk op van woede. „De vis gaat al duizenden jaren mee naar huis, en nu willen ze ineens alles wat in zee ligt! Dat is wat, met de Nederlandse maritieme historie. Een gedegen instituut zou er moeten zijn, in plaats van één onderwaterarcho-

loog voor een halve week. Want de welvaart die de V.O.C. ons heeft gebracht, daar teren we nu nog op. Dat waren nog eens tijden. De struc-

Wij zijn goedenkend hier op Texel. We zijn een nijver, bedrijvig en gemoedelijk volk. Het lijkt hier daarvoor wel eens een beetje Engels.

'Ik heb er nooit meer dan drie scholeksters geteld. Maar om nou met van die waterscooters uit Den Helder te komen, dat vind ik weer een ander verhaal'

tuur van zo'n organisatie, daar kunnen de mensen veel van leren. Bespottelijk is het.”

G O E D D E N K E N D

Ik kijk naar de replica van een driemaster in het kantoor, en in gedachten zie ik admiraal Hans Eelman op de brug van zo'n V.O.C.-schip staan, met zwierige gebaren bevelen brullend. Is deze bevlogen man een paar eeuwen te laat geboren? Maar hij lijkt zich wel degelijk thuis te voelen achter zijn bureau.

„Eilanders staan dichterbij het verleden dan mensen van het vaste land.

Mijn Texelgevoel is trots te zijn op je eiland. Want het is een mooi eiland. En er is niets waar ik hier zo eentwee drie tegen ben. Bruggenbouwers, daar zou ik op tegen zijn.”

Bruggenbouwers? „Ja, een brug van Den Helder hierheen.” Maar dat wil toch helemaal niemand?

En met een van de lach verstikte stem: „Nee, maar ik zou er wel tegen zijn als ze het wilden.” ●

Joost Swanborn

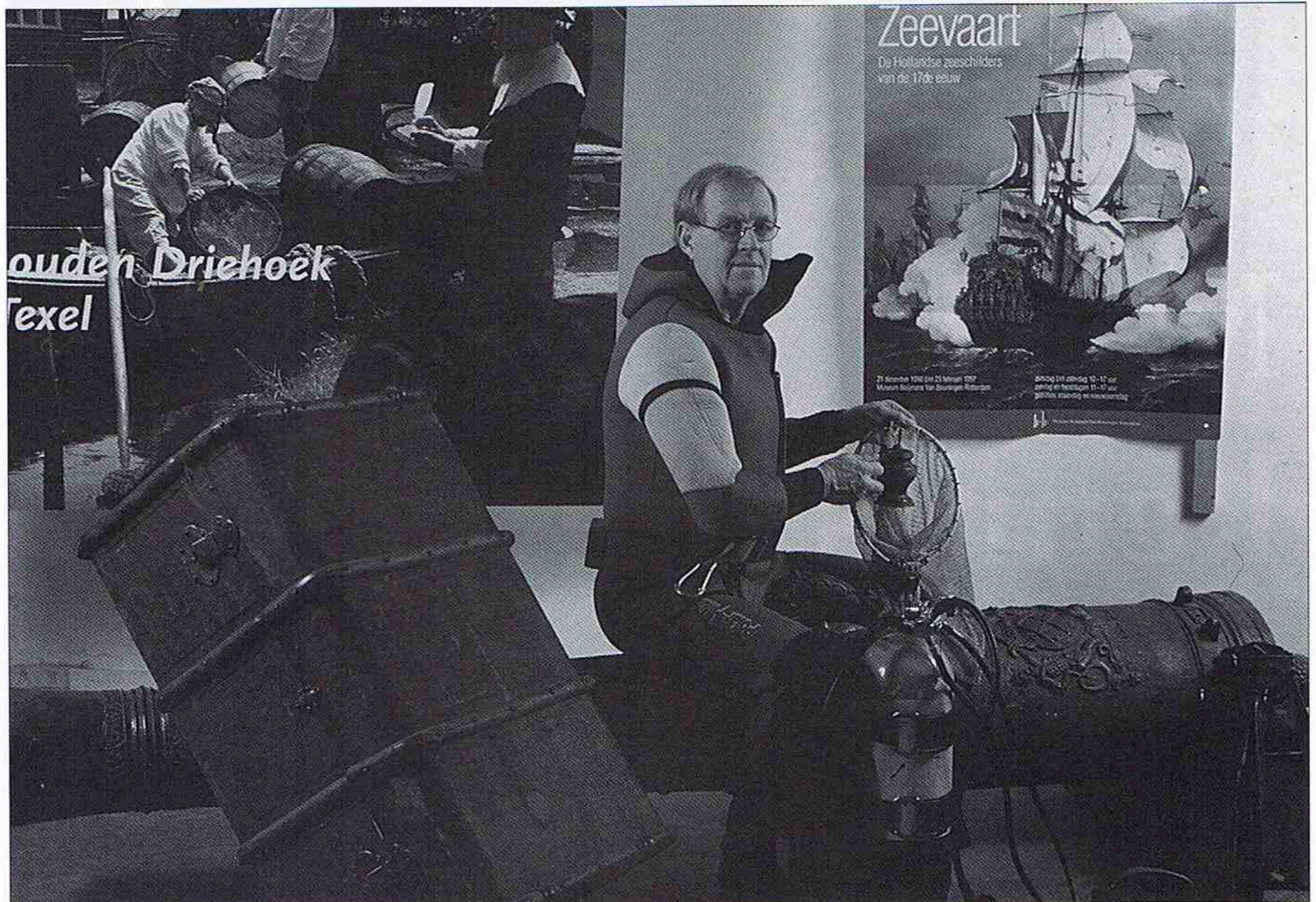

Foto: Edo Kooiman